

1. רש"י י"ח א' – "וישמע יתרו" – שמע על ----- ים סוף ומלחמת -----.
2. י"ח י' – יתרו היה הראשון שהודה לקב"ה בקריאה : ----- ה'.
3. רש"י י"ח י"א – "כי בדבר אשר זדו עליהם" – מהי האמרה של חז"ל שמשמעותה : פרע מהם מידה כנגד מידה?
4. רש"י י"ט י"ג – "במשוך היוֹבֵל" – למלה 'יוֹבֵל' 3 פירושים. איזה מהם אינו נכון?
א. שנת החמישים ב. יובל מים ג. איל ד. שופר
5. רש"י י"ט ט"ו – ימים שלושה אין גישה אל האשה – לימים אלה קוראים : שלושת ימי -----.
6. רש"י י"ט י"ט – "משה ידבר" – כמה דברות שמעו בניי מפי הקב"ה עצמו?
7. י"ט כ' – "וירד ה' על הר סיני" – ה'חזקוני' (ר' חזקיה מחכמי צרפת במאה ה-13, כתב פירוש על רש"י) מעיר על פס' זה, כי התורה לא ניתנה ב----- כדי שלא תהיה קנאה בין השבטים, ויאמרו : בחלקי ניתנה!
8. בדיבור אחד נאמרו, למרות שפעמיים נזכרו.
9. כ' ב' – נגלה כאיש מלחמה במצרים, ופעם כזקן מלא ארך אפיים, ופעם בקולות וברקים משמים.
10. רש"י כ' י"ג – "לא תגנב" – כיצד נוכיח שהכתוב מדבר בגונב נפשות?
11. רש"י כ' ט"ו – "וכל העם רואים" – מלמד שלא היה בהם -----.
12. רש"י כ' ט"ו – אמנם רוצים לשמוע מצווה וחוק, אך נרתעו ועמדו מרחוק.
13. רש"י כ' י"ט – "כי מן השמים דברתי אליכם" – וכתוב אחר אומר : "וירד ה' על ----- (י"ט כ'), בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם : "מן ----- השמיעך את קולו (דב' ד' ל"ו).

למתקדמים:

1. זכה יתרו ונקראה פרשה על שמו. ומכיוון שגילה מידה של הכנסת אורחים כלפי משה הנרדף, זכו בני בניו וישבו בלשכת ה----- (סנהדרין ק"ד ע"א).
2. י"ח א' – "וישמע יתרו" – הראב"ע טוען, כי יתרו הגיע אחרי שהוקם ה-----, ואילו ה'גאון' (הרס"ג) סובר שהוא בא לפני -----.
3. י"ח ט' – "ויחד יתרו" – רש"י : מדרש אגדה, נעשה בשרו ----- ; ואילו הראב"ע גוזר את המלה מלשון -----.
4. י"ח כ"ב – "שרי אלפים" – רש"י כותב שמספרם -----, ואילו הראב"ע סובר שאולי אלה הם ראשי ה-----, ומספרם -----.
5. ראב"ע י"ח כ"ז – דרך כבוד הוא בן משפחה לשלח, כמו אברהם אבינו המארח.
6. י"ט א' – "בחודש השלישי" – הראב"ע סובר, שאם חודש אייר לא היה מעובר, כי אז מתן תורה חל ביום -----.
7. י"ט ב' – "ויחן ישראל" – ידועה אמרת חז"ל : כאיש אחד ב----- אחד. ואולם הראב"ע סובר שהפועל 'ויחן' בא בלשון יחיד, כי הוא מתאר את ראשי ה----- והזקנים שהיו מועטים, ובעבור כבודם עמדו 'נגד ההר'.
8. נגאלנו בזכות ההבטחה 'על כנפי נשרים', והודות לא-ל חי מרומים, עלינו על 'מרבד קסמים'.

9. ראב"ע כ' ט"ו – רק בדברות חמישה, מוזכר שם השם קדישא.
10. כ' י"ב – "למען יאריכון ימך" – עפ"י הספורנו אדם יזכה לאריכות ימים, אם ישמור את ----- הדיברות. כמו כן הוא מציין שחמשת הדברות האחרונים הם שלא נזיק לאדם בגופו, בכבודו וב-----, במעשה, בדיבור וב-----.
11. כ' י"ג – הרמב"ן מביא את דברי חז"ל האומרים, כי שני הלוחות ניתנו כנגד שמים וארץ; ומזה מתברר שלוח ראשון כנגד תורה -----, ולוח שני כנגד תורה -----.
12. כ' י"ג – הכלי יקר: שני לוחות זה כנגד זה; "זכור את יום השבת" מקביל אל "לא תענה", כי כל מי שמחלל שבת מעיד ח"ו שלא ברא הקב"ה את עולמו ב----- ונח בשביעי; "כבד את אביך" – וכנגדו לא "תחמד", כי כל החומד סופו שמוליד בן ש----- אותו.
13. כ' כ"א – "מזבח אדמה" וכו' – רשב"ם: כי כשבונים אותן ----- בכלי ברזל, רגילין המסתתין לעשות בהם ציורים וצלמים.
14. איזה פס' מן ההפטרה (יש' ו') נאמר בקדושה שבעמידה?
- עשרת הדברות - סיפורים ומסרים**

א. "אֲנֹכִי ה' אֱ-לֹהֶיךָ"

כידוע עשרת הדברות נכתבו על שני לוחות אבן, וחמשת הדברות הראשונים מקבילים אל חמשת הדברות השניים. הדיבר הראשון - "אֲנֹכִי ה' אֱ-לֹהֶיךָ" - מקביל לדיבר השישי "לא תרצח". וחז"ל ביארו זאת במשל: מלך נכנס למדינה, העמיד שם ציורים ואנדרטאות שלו, וטבע מטבעות בדמותו. לאחר זמן חיללו אנשי המדינה את הציורים, שברו את האנדרטאות וביטלו את המטבעות. במעשים אלו הם מיעטו את דמותו של המלך. כך גם מי ששופך דמים - מעלה עליו הכתוב כאילו מיעט בדמותו של בורא עולם, שנאמר: "שֹׁפֵךְ דָּם הָאֵדָם בְּאֵדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱ-לֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (בר' ט' ו').

ב. "לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם"

סיפור המעשה היה בתקופת האינקוויזיציה בספרד; והיה אז נוהג לחטוף ילדים יהודיים מבתיהם כדי לגדלם לעבודת הכמורה בבית אליהם. אחד הילדים החטופים היה מוכשר מאוד והצליח לטפס במהירות בסולם הכמורה, עד שתוך כמה שנים התמנה לתפקיד שופט בבית דין, ששפט יהודים שהעזו לשמור על דתם. במהלך השנים יצאו מאיתו פסקי דין חמורים, והמוני יהודים הומתו על ידו, משום ששמרו מצוות. יום אחד הובא לפניו יהודי, כשהוא עטוף בטלית ובתפילין. והנה השופט מנסה לחתום על פסק הדין, אך אינו מצליח; ידו אינה נשמעת לו, פעם אחר פעם ואינו יכול לחתום. יצא השופט להפסקה, ישב עם עצמו להתבונן, מדוע ולמה הוא אינו מצליח לחתום על פסק הדין. לפתע, והוא אינו יודע למה, עלה בדעתו שמא האדם שלפניו אינו אלא.. אביו. הוא קרא לנאשם פנימה ושאל אותו האם היה לו פעם ילד שנחטף ע"י הכנסייה. משענה האב בחיוב, שאלו השופט עוד כמה שאלות, ועד מהרה נפלו השניים זה לזרועות זה, והבן האובד נמלט מהכנסייה ושב לכור מחצבתו.

ג. "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ"

1. סיפר הרה"ג מרדכי אליהו: פעם אחת בא אלי יהודי שהסתבך כלכלית, וחובותיו היו הרבה יותר משווי נכסיו. ראיתי שהוא במצוקה ושאלתי, אם הוא מוכן לקבל אותי

כשותף בעסקיו. הוא ענה מיד בחיוב. ללא חתימה וללא עו"ד לחצנו ידיים לאישור העסקה. אח"כ שאלתי אותו: "האם העסקים שלנו עובדים בשבת?". האיש החוויר וטען שבחול"ל אי אפשר לקיים עסק סגור בשבת. אמרתי לו בצורה ברורה, כי העסקים 'שלי' לא עובדים בשבת, והסברתי לו שהשבת היא 'מקור הברכה', ואם סותמים את ה'מקור' לא יכולה לבוא 'ברכה'. הוא ניסה לגמגם ולפקפק, אך לבסוף הוא נכנע באומרו: "המלה שלי היא מלה, העסקים שלנו לא יעבדו בשבת". לאחר מספר שבועות חזר העשיר לביתי מחו"ל כשכולו שמח, וסיפר כי קרה 'מהפך', והעסקים 'שלנו' מצליחים ומניבים רווחים. הוא הגיש לי צ'ק כתשלום על חלקי ברווחים. שאלתי אותו: "האם אני יכול לעשות בו מה שאני רוצה?" "בוודאי, כבוד הרב". החזרתי לו את הצ'ק ואמרתי לו: "בצ'ק הזה תקנה ספרי קודש. את הספרים הללו קח ממני מתנה לבני ביתך; שיהיה להם בבית ספרים של תורה וקדושה.

2. נוטריקונים רבים נתחברו על המלה **שב"ת**; נביא שלושה: א. שלוש המצוות הנקראות אות: שבת, ברית מילה, תפילין ב. שינה בשבת תענוג ג. מפי חכם מרוקאי שמעתי: אוכלים 'שכינה' (=חמין) לכבוד ה..שכינה, וסימנך – שכינה בשבת תאכל.

ד. **"כַּבֵּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ"**

מספרים על רב וגאון שטס לחו"ל, ולידו ישב שר חשוב. הרב היה עסוק בספרו, והשר בשלו. ומדי כל חצי שעה הופיע נכדו של הגאון, שנסע איתו ושאל בחרדה: "אולי חסר משהו לסבא? אולי אוכל לעזור? האם הכסא נוח? הסבא רוצה לאכול או לשתות?". "מי הבחור?" שאל השר, "זהו נכדי", ענה הרב. נאנח השר: "הנכדים שלי רק תובעים, נתנו לי רשימת רכש וציוו עלי: תקנה, תביא...". חייך הרב: "ומה הפלא? אני חינכתי את ילדי ונכדיי שאנו צאצאי אברהם אבינו, האדם הגדול בענקים שהנחיל מורשתו לבניו אחריו "לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט"; ואני עם כל קטנותי, הכרתי את גדולי הדור שלפניי כמו החפץ חיים ועוד גדולי עולם, ולכן נכדי מלא הערצה כלפי. אבל אתה מחנך את בנך ונכדך, שמוצא האדם מן הקוף, ומדוע שיעריך אותך, שהרי אין אתה בעיניו אלא חוליה המקשרת בינו ובין הקוף, ויוצא שהוא אדם מושלם יותר ממך... והשר נאנח בשנית.

ה. **"לא תרצח"**

הרב שלמה אבינר, בחכמתו כי רבה, מיטיב לעבד את סיפורי התורה ומגיש אותם לנוער בצורה חביבה ומעניינת עם לקח בציוד. להלן סיפורו על "לא תרצח": "בתיאבון, שומן! קורא גדי לעבר שומיאל. אמנם שמו שומיאל, אבל כולם קוראים לו 'שומן', כי הוא שמן. שומן לא מגיב, מוסיף למלא את פיו בעוגיות וללעוס, אך רואים על פניו שלא נעים לו. ילדי הכיתה ממשיכים להציק לו: "תיזהר שלא תיחנק!" ; "עוד מעט יתפוצצו לך המכנסיים!" ; "בתיק שלך יש אוכל בשביל כל הכיתה, הא?!"... "לא תוכל לצאת מהכיתה מרוב שומן!" אמרתי, כדי שגם לי יהיה חלק בבדיחה, "נצטרך להוציא אותך עם...מנוף". התגלגלנו מצחוק על כל בדיחה, ורק כניסתו של המורה הפסיקה את הצחוקים. היה נדמה שהרב לא שם לב מה קורה, כי הוא לא התייחס לכך, ואמר: "היום נלמד על 'לא תרצח'". משכנו כתפיים והסתכלנו זה בזה: "בשביל זה אנחנו באים לתלמוד תורה?! באנו ללמוד דברים מעניינים שנוגעים לנו; אבל 'לא תרצח'!! מה זה קשור אלינו? וכאילו קרא את מחשבותינו, הסביר הרב: " 'לא תרצח' נאמר גם בשבילכם; כן, לא רק בחרב אפשר להרוג אדם, אלא גם במלים, בעלבונות". "אה, הרב, זה לא אותו דבר". "זה בדיוק אותו דבר", הרים המורה את קולו, "כל המלבין פני חברו כאילו שופך דמים". "למה, המורה?", התחלתי להרגיש לא נוח, "הוא לא נראה מת". "יש דברים שלא רואים, זהו רצח שלא רואים אותו, אבל לאדם שנפגע זה כואב כמו מוות, זה קורע לו את הלב". "כאילו..." נסיתי לומר. "לא כאילו!" צעק הרב, וכולנו נבהלנו, כי אף פעם לא שמענו אותו צועק כך. "זה ממש מקצר את חייו". שתקנו.

"עכשיו, אמר הרב, "לא נתחיל בשיעור עד שכל מי שפגע בשומיאל יגש אליו ויבקש סליחה". שתיקה כבדה. "מישהו מכם חשב איך הוא עצמו היה מרגיש לו היו מדברים אליו ככה? לכל אחד יש משהו שאפשר לצחוק עליו; לאחד קשה לפתור תרגיל בחשבון, ילד אחר נמוך ואחד הוא שכחן – אז מה? כל אחד ומעלותיו וכל אחד וחסרונותיו. לא אסבול שיפגעו באף אחד". לבסוף קמו הילדים וביקשו משומיאל סליחה. גם אני התנצלתי במבוכה על מה שאמרתי. כבר בכלל לא הייתי גאה בעצמי.

ו. "לא תגנב"

פעם אחת הגיע סוחר אל ר' לוי יצחק מברדיצ'ב, וסיפר לו בצער שגנבו לו את כל כספו. אמר לו ר' לוי יצחק: "הישאר עמנו בשבת ובע"ה כספך יושב". בשבת היה הרב נוהג לסובב את הבימה ולקרוא את ספר התהלים; וכל העם היו באים לשמוע את הצדיק בשעת דבקותו זו. גם הגנב היה בין הקהל. כשהגיע הרב אל הגנב, עצר לידו וקרא את הפסוק "תקרבו רינתי לפניך", וחזר על הפסוק שוב ושוב (המלה 'תקרבו' ברוסית פירושה 'גנבה'), עד שלבסוף הודה הגנב בגנבתו...

ז. "לא תחמד"

ר' אברהם אבן עזרא ממשל משל יפה המאיר את הדיבר "לא תחמד": דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא ייתכן, ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאווה שיהיה לו כנפיים לעוף השמים ולא יתכן להיות. כאשר אין אדם מתאווה לשכב עם אמו, אף על פי שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע כי אשה יפה או ממון, לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ... ובעבור זה, המשכיל לא יתאווה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי. על כן הוא ישמח בחלקו ולא ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל (אסור עליו) לקחתו בכוחו ובמחשבותיו ותחבולותיו, על כן יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו. (וראו שכלל מדברי הראב"ע, שכל דבר שנאסר עלינו, הוא גם בלתי ניתן להשגה).

מעשה שהיה בשלושה זוגות תפילין שנותרו בעזבונו של הצדיק ר' משה סופר - תפילין שהשתמשו בהן רק יחידי סגולה. אלמנתו ביקשה למכור זוג אחד תמורת הון עתק – שלושה שקלי זהב. שמע ר' מנחם מקוצק, נטל את כל רכושו ושלח את הכסף בידי שליח אל האלמנה כדי לרכוש את זוג התפילין. חזר השליח לאחר זמן, ובידיים רוטטות מסר את התפילין לרבי מקוצק, וכלאחר יד אמר: "בגלל התפילין הללו עברתי על איסור 'לא תחמוד'. לא יכולתי להתאפק והנחתי אותן". הרבי לא הניד עפעף, החזיר את התפילין לידי השליח ואמר: "הא לך תפילין אלו במתנה. אין לי שום צורך בהן, תפילין, אשר הכשילו יהודי ב'לא תחמוד', לא נועדו בשבילי..."

לענין תפילין - "מדבר סקר" (בחירות) תרחק"

השורש **שִׁקֵּר** (בש"ן שמאלית) נמצא רק פעם אחת בתנ"ך, ביש' ג' ט"ז. ישעיהו מוכיח את נשות ציון הגאווותניות והגנדרניות, החושבות את עצמן לרמות מעלה: "יֵעַן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּוֹת (נטויות) גָּרוֹן וּמִשְׁקָרוֹת עֵינַיִם". מהפס' יוצא שהפועל 'לשקר' פירושו: להביט בגאווה לכל עבר, ואולי גם לקרוץ בעיניים. בעקבות הארמית נכתב שורש זה בלשון חז"ל בסמ"ך – **'סקר'** (כמו: סדר – ש'דרות, סבא – ש'יבה), וממנו הביטוי 'נשים סקרניות'. בימינו התרחבה המשמעות, וקיבלנו ביטויים כמו: סקירה מדינית, סיקור עיתונאי, סקר דעת קהל ועוד. באשר לסקרים שבטרים בחירות - כבר אמר עליהם ד"ר יוסף בורג: 'מדבר **סקר** תרחק'; ולאחר שייוודעו תוצאות הבחירות ניווכח שוב ש'**לסקר** אין רגליים'...

תשובות: 1. קריעת, עמלק 2. ברוך 3. בקדרה אשר בישלו, בה נתבשלו 4. ב' 5. הגבלה
6. רק שני הראשונות 7. ארץ ישראל 8. שמור וזכור 9. התגלויותיו השונות של הקב"ה
10. כי בלאווין הסמוכים העונש הוא מיתה 11. סומא 12. "וינועו ויעמדו מרחוק"
13. הר סיני, השמים

למתקדמים: 1. הגזית 2. המשכן, מתן תורה 3. חידודין חידודין, חדווה ('חדווה' – הפגנת
שמחה כלפי חוץ) 4. 600, השבטים, שנים עשר 5. משה שמלווה את חותנו 6. ששי
7. בלב, המטות 8. עליית יהודי תימן ב-1949 9. שם ה' מוזכר רק ב-5 הדברות הראשונים
10. 5, ממונו, מחשבה 11. שבכתב, שבע"פ 12. ששה ימים, מקלל (היפך מכבד) 13. גזית
(=גזיזה) 14. "וקרא זה... קדוש קדוש... כל הארץ כבודו" (וי' ג')

mosheossi@gmail.com

חברותא - מפגשי חוויה ותרבות

הנני להציע מפגשי חוויה של שיעורים פרטיים, שיחות
והרצאות במגוון נושאים. המפגשים מתאימים לתלמידי
בתי ספר, לאירועים משפחתיים, לערבי תרבות של
ועדי עובדים, להשתלמויות ולשבתות תרבות.
נא לפנות לאוסי — 09-8335016

לזיכוי הרבים

עקב דרישה מוגברת לעלון אנחנו
מתכננים להרחיב את התפוצה,
ובשל כך נשמח לקבל תרומות;
המבקשים להתברך בפרנסה,
בבריאות ובפרי בטן, או
המבקשים להנציח יקיריהם –
יואלו לפנות למשה אוסי,
רח' אברהם שפירא 4, נתניה –
09-8335016

תזכו למצוות!